

Lieta C-617/20

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2020. gada 20. novembris

Iesniedzējtiesa:

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 11. novembris

Pieteicēja:

E.G.

Prasītāji:

T.N.

N.N.

***Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen* [Hanzas Augstākā tiesa Brēmenē]**

[..]

Lēmums

mantošanas lietā par
W.N., miris 2018. gada 21. maijā Brēmenē,

mantojuma atstājējs,

lietas dalībnieki:

1. E.G., [..] Brēmene,
2. T.N., [..] Hāga [*Den Haag*] [Nīderlande],
3. N.N., [..] Hāga (Nīderlande),

pieteicēja,

prasītāji,

[..]

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen 5. civillietu palāta

2020. gada 11. novembrī nolēma: **[oriģ. 2. lpp.]**

- I. Tiesvedība tiek apturēta, lai saņemtu Eiropas Savienības Tiesas prejudiciālu nolēmumu par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (turpmāk tekstā – “Mantošanas regula”) 13. un 28. pantu.
- II. Saskaņā ar LESD 267. panta otro daļu senāts uzdod Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus par Mantošanas regulas 13. un 28. panta interpretāciju:
 - 1) vai mantnieka paziņojums par mantojuma atraidīšanu, ko viņš iesniedz savas pastāvīgās dzīvesvietas kompetentajai dalībvalsts tiesai saskaņā ar šajā valstī spēkā esošajām formas prasībām, aizstāj citas dalībvalsts tiesā, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietā, iesniedzamo paziņojumu par mantojuma atraidīšanu tādējādi, ka paziņojums tā iesniegšanas brīdī tiek uzskatīts par spēkā esošu (aizstāšana)?
 - 2) Gadījumā, ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši:

vai papildus paziņojuma spēkā esamībai pēc formas attiecībā uz personas, kura paziņo par mantojuma atraidīšanu, pastāvīgās dzīvesvietas kompetento tiesu, lai viņas paziņojums par mantojuma atraidīšanu stātos spēkā, ir nepieciešams, lai šī tiesa par paziņojuma iesniegšanu informētu to tiesu, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietā?
 - 3) Gadījumā, ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši un uz otro jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši:
 - a) vai, lai paziņojums par [mantojuma] atraidīšanu stātos spēkā, it īpaši, lai būtu ievēroti tā atrašanās vietā spēkā esošie termiņi šī paziņojuma iesniegšanai, ir nepieciešams, ka vēršanās tiesā, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietā, notiek valodā, kas ir atļauta tiesas atrašanās vietā?
 - b) vai, lai paziņojums par [mantojuma] atraidīšanu stātos spēkā, it īpaši, lai būtu ievēroti tā atrašanās vietā spēkā esošie termiņi šī paziņojuma iesniegšanai, ir nepieciešams, ka tiesai, kurai ir jurisdikcija mantošanas lietā, tiktu nodoti personas, kura paziņo par mantojuma atraidīšanu, pastāvīgās dzīvesvietas **[oriģ. 3. lpp.]**

kompetentās tiesas par atraidīšanu izsniegtie dokumentu oriģināli ar tulkojumu?

III. Pamatojums:

1.

2018. gada 21. maijā Brēmenē nomira 1945. gada 4. janvārī dzimušais mantojuma atstājējs, kas bija Nīderlandes valstspiederīgais. Pieteicēja ir mantojuma atstājēja atraitne, 2. un 3. punktā minētie lietas dalībnieki ir mantojuma atstājēja pirms viņa mirušā brāļa bērni.

Pieteicēja ar 2019. gada 21. janvāra notariāli apstiprinātu dokumentu lūdza izsniegt kopēju mantošanas apliecību, saskaņā ar kuru pēc likuma pieteicēja saņēma 3/4 un prasītāji katrs 1/8 no mantojuma atstājēja mantojuma. Tā kā pieteicējai bija grūtības iesniegt dokumentus, kas nepieciešami likumiskā mantojuma izvērtēšanai, *Amtsgericht Bremen* [Brēmenes pirmās instances tiesa], kas ir tiesa, kas izskata mantojuma lietu, ar 2009. gada 19. jūnija vēstuli pirmoreiz vērsās pie prasītājiem un viņus informēja par iesniegto iesniegumu izsniegt mantošanas apliecību. Vienlaikus tiesa lūdza nosūtīt noteiktus precīzāk nosauktus dokumentus. Pēc tam 2019. gada 14. augustā tika saņemta K. k-ga e-pasta vēstule, kurā viņš paziņoja, ka prasītāji viņu ir pilnvarējuši pieprasīt informāciju par mantojuma sastāvu. Šajā ziņā tiesa, kas izskatīja mantojuma lietu, paziņoja par nespēju to izdarīt un ieteica meklēt juridisku konsultāciju. Citi paziņojumi no prasītāju puses sākotnēji vairs nesevoja. Visbeidzot, pēc tam, kad pieteicēja bija iesniegusi vajadzīgos dokumentus, tiesa, kas izskata mantojuma lietu, ar 2019. gada 22. novembra vēstuli uzklaušēja prasītājus par iesniegumu izsniegt mantošanas apliecību, kastiem tika nosūtīta. Jau 2019. gada 13. septembrī prasītāji Hāgas apgabaltiesā, Nīderlandē bija iesnieguši paziņojumu par atraidīšanu attiecībā uz mantojuma atstājēja atstāto mantojumu, kas 2019. gada 30. septembrī tika reģistrēts tur esošajā mantojumu reģistrā. Ar 2019. gada 13. decembra vēstuli, kas sagatavota holandiešu valodā, prasītāji iesniedza tiesai, kas izskata mantojuma lietu, Hāgas apgabaltiesas šajā sakarā izsniegtās dokumentu kopijas. Ar 2020. gada 3. janvāra vēstuli tiesa, kas izskata mantojuma lietu, informēja prasītājus, ka vēstule un dokumenti, ņemot vērā, ka tie nav tulkoti vācu valodā, nevar tikt izskatīti. Attiecībā uz šo [oriģ. 4. lpp.] 3. punktā minētais prasītājs ar 2020. gada 15. janvāra vēstuli (vācu valodā) darīja zināmu, ka mantojums ir atraidīts, ka paziņojums holandiešu valodā atbilstoši Eiropas tiesībām ir oficiāli reģistrēts un ka tādēļ nav vajadzīgs tulkojums. Turpretim tiesa, kas izskata mantojuma lietu, norādīja uz trūkstošo tulkojumu dokumentiem un attiecībā uz atraidīšanu spēkā esošajiem termiņiem.

Ar 2020. gada 27. februāra nolēmumu tiesa, kas izskata mantojuma lietu, saskaņā ar *FamFG* [*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*] [Likuma par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedības lietās] 352.e panta 1. punktu konstatēja vajadzīgos faktus mantošanas apliecības izsniegšanai. Šo nolēmumu, kas

prasītājiem tika paziņots 2020. gada 6. martā, abi apstrīdēja ar 2020. gada 19. marta vēstuli (saņemta 2020. gada 27. martā) un lūdza pagarināt termiņu turpmāka pamatojuma sniegšanai. Pēc tam prasītāji 2020. gada 30. jūlijā iesniedza Hāgas apgabaltiesas izsniegto dokumentu krāsu kopijas, kā arī to tulkojumus. Pēc turpmākiem tiesas, kas izskata mantojuma lietu, iebildumiem, kura kritizēja dokumentu oriģinālu neesamību, 2020. gada 17. augustā tiesā, kas izskata mantojuma lietu, tika saņemti dokumentu oriģināli. Ar 2020. gada 2. septembra nolēmumu tiesa, kas izskata mantojuma lietu, nolēmumu nelaboja un nodeva tiesvedību senātam nolēmuma pieņemšanai. Kā pamatojumu tiesa, kas izskata mantojuma lietu, norādīja, ka prasītāji ir kļuvuši par mantojuma atstājēja (līdz)mantniekiem, jo viņi ir nokavējuši termiņu, kurā var atraidīt mantojumu. Lai mantojuma atraidīšana būtu spēkā, pietiekama nav nedz vienīgi norāde par Nīderlandes tiesā notikušo atraidīšanu, nedz kopiju nosūtīšana, bet gan tikai oriģinālo dokumentu saņemšana; taču tie esot iesniegti tiesai, kas izskata mantojumu, tikai pēc tam, kad bija beidzies sešu mēnešu mantojuma atraidīšanas termiņš.

2.

Prasītāju iesniegtā apelācijas sūdzība ir atļauta saskaņā ar *FamFG* 58. panta 1. punktu un pieņemama saskaņā ar *FamFG* 59. panta 1. punktu, 61. panta 1. punktu un 63. panta 1. punktu. Līdz ar to jautājums par mantojuma atraidīšanas savlaicīgumu ir jāizvērtē pēc būtības.

a. Tā kā prasītāji nedzīvo Vācijā, un mantojuma atstājējam ir Nīderlandes valstspiederība, uz mantošanu attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un [oriģ. 5. lpp.] publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (Mantošanas regula) tiesību normas. Saskaņā ar to jurisdikcija lemt par mantošanu ir Brēmenes tiesai, kas izskata mantojuma lietu, kā tiesai, kuras administratīvajā teritorijā mirušajam nāves brīdī bija viņa pastāvīgā dzīvesvieta (Mantošanas regulas 4. pants). Turklāt mantošanai principā ir piemērojamas Vācijas materiālo tiesību normas, jo arī šajā ziņā nozīme ir mirušā pastāvīgajai dzīvesvietai viņa nāves brīdī (Mantošanas regulas 21. panta 1. punkts). Tomēr pretēji tam, kā uzskata tiesa, kas izskata mantojuma lietu, uz jautājumu par mantojuma atraidīšanas spēkā esamību neattiecas vienīgi *BGB* [*Bürgerliches Gesetzbuch*] [Vācijas Civilt kodeksa] 1945. pants. Drīzāk attiecībā uz mantojuma atraidīšanu Mantošanas regulas 13. un 28. pantā ir paredzētas īpašas tiesību normas par jurisdikciju un formu:

saskaņā ar Mantošanas regulas 13. pantu jurisdikcija saņemt paziņojumu par mantojuma atraidīšanu papildus tiesai, kurai ir jurisdikcija lemt par mantošanu atbilstoši Mantošanas regulas 4. pantam, ir arī tās dalībvalsts tiesām, kurā personai, kura atraida mantojumu, ir pastāvīgā dzīvesvieta; pastāv vienlaicīga jurisdikcija [...] [norādes uz valsts tiesību doktrīnu].

Personas, kura atraida mantojumu, tiesas teritoriālo jurisdikciju reglamentē šajā ziņā autonomās Nīderlandes tiesību normas; ņemot vērā, ka prasītāji dzīvo Hāgā, ir ļoti iespējams, ka Hāgas pirmās instances tiesa ir tiesa, kurai ir teritoriālā jurisdikcija; pretējais nav nedz acīmredzams, nedz pierādīts. Turklāt 28. panta b) punktā ir paredzēts, ka attiecībā uz paziņojumu par [mantojuma] atraidīšanu formu spēkā ir tās valsts tiesību normas, kurā ir paziņojuma izdarījušās personas pastāvīgā dzīvesvieta.

- b. Tomēr strīdīgs ir jautājums, vai jau paziņojuma par [mantojuma] atraidīšanu iesniegšana paziņojuma izdarījušās personas pastāvīgās dzīvesvietas tiesā izraisa atraidījuma spēkā esamību tiesā, kas izskata mantojuma lietu, tā saucamā aizstāšana (tāds ir, šķiet, dominējošais uzskats [...]) [norādes uz tiesību doktrīnu un judikatūru]. Pretējais uzskats paredz, ka [paziņojums par mantojuma atraidīšanu] atbilstošā veidā ir jāpārsūta tiesai, kura izskata mantojuma lietu, [...] **[orig. 6. lpp.]** vai vismaz attiecīgi jāinformē tā [...] [norādes uz tiesību doktrīnu].

Pretējais uzskats var tikt balstīts uz regulas 32. apsvērumu, kurā tostarp pēc būtības ir norādīts, ka personām, kas izvēlējušās izmantot iespēju sniegt paziņojumu savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, par šādu paziņojumu būtu pašām jāinformē tiesa, kas izskata mantošanas lietu, ievērojot visus termiņus, kādi noteikti mantošanai piemērojamos tiesību aktos. No tā varētu secināt, ka regulas autors ir uzskatījis, ka paziņojums par [mantojuma] atraidīšanu, kas iesniegts paziņojuma izdarījušās personas dzīvesvietas tiesā, rada juridiskas sekas tikai pēc tam, kad par to ir darīts zināms tiesai, kas izskata mantojuma lietu. Par to it īpaši varētu liecināt tas, ka Mantošanas regulas 13. pantā, atšķirībā, piemēram, no *FamFG* 344. panta 7. punkta, nav paredzēts paziņojuma izdarījušās personas dzīvesvietas tiesas pienākums informēt tiesu, kas izskata mantojuma lietu, par paziņojuma par [mantojuma] atraidīšanu saņemšanu.

- c. Tādējādi lietas iznākums, proti, jautājums, vai prasītāji ir laikus atraidījuši mantojumu, ir atkarīgs no Mantošanas regulas 14. un 28. panta interpretācijas.

Tā kā šajā gadījumā saskaņā ar Mantošanas regulas 21. pantu piemērojamajās Vācijas materiālās tiesībās nav paredzēta skaidra mantojuma pieņemšana (*BGB* 1942. pants – automatiskās mantojuma pārņemšanas princips, [...]) [atsauce uz tiesību doktrīnu]), prasītāji ir kļuvuši par līdzmantiniekiem, ja viņi nav noteiktajā termiņā mantojumu atraidījuši (*BGB* 1943. pants). [Mantojuma] atraidīšanas termiņš principā ir sešas nedēļas, skaitot no brīža, kad ir kļuvis zināms par mantojuma atklāšanos un tā pamatu (*BGB* 1944. panta 1. punkts). Ja, kā tas ir šajā gadījumā, mantinieks uzturas ārvalstīs, mantojuma atraidīšanas termiņš ir seši mēneši (*BGB* 1944. panta 3. punkts). Mantiniekam kļūst zināms par mantojumu, ja viņš zina, ka mantojums ir atklājies saskaņā ar *BGB* 1942. pantu. Šajā ziņā ir jābūt pārliecībai, ka viņš zina vērā ņemamos apstākļus, kas ļauj sagaidīt

rīcību. Tas, ka bija jāzina, un arī nezina paša vainas dēļ, neizraisa [mantojuma] atraidīšanas termiņa sākumu. Noteicošais apstāklis, kas mantiniekam ir jāzina, ir mantojuma atklāšanās. Turklāt, mantojot pēc likuma, kā tas ir šajā gadījumā, **[orig. 7. lpp.]** nozīme ir ģimenes attiecībām (arī reģistrētām partnerattiecībām), kas pamato mantinieka statusu, kā arī tam, ka nepastāv vai atkrīt augstākas šķiras mantinieki. Senāts uzskata par apšaubāmu, ka, jau tiesas, kas izskata mantojuma lietu, 2019. gada 19. jūnija pieprasījums prasītājiem sniedza nepieciešamās, pārliecinošās zināšanas. Pirmkārt, šai vēstulei nebija pievienots iesniegums izsniegt mantošanas apliecību, no kura izrietēja mantošanas pamats (mantošana pēc likuma). Otrkārt, tiesas, kas izskata mantojuma lietu, prasība iesniegt dokumentus, liecināja, ka faktu izskatīšana saistībā ar mantošanu pēc likuma vēl nav pabeigta. Jāpiebilst, ka prasītājiem, kas ir Nīderlandes valstspiederīgie, nevarēja būt zināmas Vācijas tiesību normas par mantošanu pēc likuma, vēl jo vairāk tāpēc, ka runa bija par otrās šķiras mantošanu (*BGB* 1925. pants). Arī pati tiesa, kura izskatīja mantojuma lietu, aprēķinot termiņu, nav uzskatījusi, ka *BGB* 1944. pantā prasītā zināšanas prasītājiem jau bija nodrošināta ar šo pieprasījumu. Senāts tam piekrīt. Taču zināšanas prasītājiem bija, vēlākais, 2019. gada 13. septembrī, jo šajā datumā viņi Hāgas apgabaltiesā paziņoja par mantojuma atraidīšanu, kas nozīmē, ka viņi uzskatīja, ka viņi ir kļuvuši par mantiniekiem.

- (1) Ja sekotu acīmredzot dominējošam uzskatam, atbilstoši kuram tiek uzskatīts, ka pastāv paziņojuma par mantojuma atraidīšanu aizstāšana, paziņojums par mantojuma atraidīšanu būtu stājies spēkā jau 2019. gada 13. septembrī, to iesniedzot Hāgas pirmās instances tiesā. Likumā noteiktais termiņš *BGB* 1944. panta 3. punktā būtu ievērots, un prasītāji nebūtu kļuvuši par mantiniekiem.
- (2) Turpretim, ja, ņemot vērā 32. apsvērumu, pieņemtu, ka nepastāv pilnīga aizstāšana, lai mantojuma atraidīšana būtu spēkā, nozīme papildus varētu būt tam, ka Brēmenes tiesa, kas izskata mantojuma lietu, ir par to tikusi informēta. Taču tad rodas jautājums, kādiem formāliem nosacījumiem ir jābūt izpildītiem, lai mantojuma atraidīšana stātos spēkā:
 - (a.) ja vienkāršu tiesas, kas izskata mantojuma lietu, informēšanu, attiecīgā gadījumā pat pašas paziņojumu izdarījušās personas valodā, uzskatītu par pietiekamu, tad mantojuma atraidīšana būtu stājusies spēkā 2019. gada 13. decembrī un tāpat termiņā. Tas tā būtu arī tad, ja tiktu prasīts, ka jāpievieno tikai dokumentu, kurus, saņemot paziņojumu, izsniegusi paziņojumu izdarījušās **[orig. 8. lpp.]** personas dzīvesvietas tiesa, kopijas. Tad tiesai, kas izskata mantojuma lietu, noskaidrojot šo informāciju citas dalībvalsts tiesā, būtu jāiegūst apstiprinājums (*FamFG* 26. pants).

- (b.) Ja, ņemot vērā tiesas, kas izskata mantojuma lietu, atrašanās vietā spēkā esošās tiesību normas (Mantošanas regulas 21. panta 1. punkts) tiktu prasīts, ka informācija par notikušo mantojuma atraidīšanu tiek sniegta vācu valodā (*GVG* [*Gerichtsverfassungsgesetz*] [Likuma par tiesu iekārtu] 184. pants), tad tas būtu noticis ar prasītāju 2020. gada 15. janvāra vēstuli; arī šajā gadījumā būtu ievērots [mantojuma] atraidīšanas termiņš. Arī šajā gadījumā tiesai, kas izskata mantojuma lietu, nepieciešamais apstiprinājums (dokumenti) dalībvalsts tiesā būtu jāiegūst pašai.
- (c.) Taču, ja pieņemtu, kā to uzskata tiesa, kas izskata mantojuma lietu, ka, neraugoties uz Mantošanas regulas 13. pantu, lai [mantojuma] atraidīšana būtu spēkā, ir nepieciešams, ka tiesai, kas izskata mantojuma lietu, tiek nosūtīti dalībvalsts tiesas izsniegto dokumentu par atraidīšanu oriģināli un apliecināts tulkojums tiesas, kas izskata mantojuma lietu, valodā, tad tas šajā gadījumā būtu izdarīts tikai 2020. gada augustā, un [mantojuma] atraidīšana būtu notikusi pēc termiņa beigām. Tomēr, ir jāpiebilst, ka šāda interpretācija nekādi neveicinātu tiesiskajā regulējumā paredzēto Eiropas tiesisko attiecību vienkāršošanu, jo šādā gadījumā attiecīgā persona paziņot par [mantojuma] atraidīšanu varētu uzreiz tiesai, kas izskata mantojuma lietu.

[..]

[paraksti]

[..]

[..] [apliecināta kopija]